

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1915.

Andra kammaren.

Nr 89.

Lördagen den 22 maj.

Kl. 9,15 f. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 16 och den 17 innevarande maj.

§ 2.

Sedan riksdagens båda kamrar förehaft och godkänt de uti statsutskottets memorial nr 26, bankoutskottets memorial nr 25, bevillningsutskottets memorial nr 22, bankoutskottets memorial nr 35, statsutskottets memorial nr 89, 90 och 116—118, bevillningsutskottets memorial nr 38, punkterna 1 och 2 samt jordbruksutskottets memorial nr 70 och 71 föreslagna voteringspropositioner rörande åtskilliga frågor, i vilka kamrarna fattat stridiga beslut, samt bestämt blivit, att vederbörliga omröstningar över de olika besluten skulle denna dag äga rum, så anställdes nu omröstningar enligt nedan intagna voteringspropositioner i följande ordning, nämligen:

*Gemensamma
omröstningar.*

Första omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 26).

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen, i anledning av herrar Ekmans samt Åkerlindhs och Johansons i Huskvarna ifrågavarande motioner, må för år 1916 ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett extra anslag å fjärde huvudtiteln av 10,000 kronor, att tilldelas centralstyrelsen för Förbundet soldaternas vänner för att emot redovisningsskyldighet användas till förbundets verksamhet på villkor, som Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma röstar

Ja:

Den, det ej vill, röstar

Nej:

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att icke bifalla herrar Ekmans samt Åkerlindhs och Johansons i Huskvarna ifrågavarande motioner.

*Gemensamma
omröstningar.*
(Forts.)

Sedan voteringsseklarna blivt avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringsseklarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs seklarnas öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 82 Ja och 119 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankomsten och nu uppläst protokoll, blivt av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 94 Ja och 39 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens

röster eller 82 Ja och 119 Nej,
sammanräkningen visade 176 Ja och 158 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivt av riksdagen fattat i överensstämmelse med japropositionens innehåll.

Andra omröstningen:

(enligt bankoutskottets memorial nr 25).

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen, i anledning av förevarande motion, må medgiva, att professorn vid universitetet i Lund J. E. Lehmann må från och med månaden näst efter den, under vilken han efter uppnådda 65 år erhåller avsked från sin professorsbefattning, å allmänna indragningsstaten åtnjuta sådan fyllnad i den honom enligt vederbörande pensionslag tillkommande pension, att pensionen jämte fyllnadsbeloppet uppgår till 5,600 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren avslagit såväl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen.

Sedan voteringsseklarna blivt avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringsseklarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs seklarnas öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 78 Ja och 131 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankomsten och nu uppläst protokoll, blivt av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 101 Ja och 33 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens

röster eller 78 Ja och 131 Nej,
sammanräkningen visade 179 Ja och 164 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivt av riksdagen fattat i överensstämmelse med japropositionens innehåll.

Tredje omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial nr 22).

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

Den, som i likhet med första kammaren vill, att herr Röings förenämnda motion, II: 24, om upphävande av tullen å smör, icke må av riksdagen bifallas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat, att naturligt smör skall åtnjuta tullfrihet och att till följd därav rubriken nr 138 i gällande tulltaxa skaif erhålla följande ändrade lydelse:

Smör:

138. naturligt *fritt.*

Sedan voteringssedlarna blivit avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 107 Ja och 104 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 89 Ja och 43 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens

röster eller	107 Ja och 104 Nej,
sammanräkningen visade	196 Ja och 147 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med japropositionens innehåll.

Fjärde omröstningen:

(enligt bankoutskottets memorial nr 35).

Den, som i likhet med första kammaren vill, att bandirektören vid statens järnvägar Frits Bernhard Hugo Santesson må från och med månaden näst efter den, under vilken avsked från bandirektörsbefattningen varder honom beviljat, under sin återstående livstid, utöver den pension, vartill han enligt lagen den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar är vid avskedstagandet berättigad, tillika av trafikmedel uppbära en årlig fyllnads-pension till belopp av 773 kronor, röstar

Ja;

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren bifallit utskottets hemställan och således medgivit, att bandirektören vid statens järnvägar Frits Bernhard Hugo Santesson må såsom tjänstår för erhållande av pension enligt lagen den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar tillgodoräkna sig de år, under vilka han efter avsked från sin anställning såsom baningenjör vid statens trafikerade järnvägar tjänstgjort vid statens järnvägsbyggnader, dock under villkor att han erlägger ett belopp, motsvarande vid inbetalningen värdet av de ytterligare avgifter för egen pensionering, som ålegat honom, därest han under nämnda år kvarstått i sin baningenjörsbefattning.

Sedan voteringssedlarna blivit avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 45 Ja och 166 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 92 Ja och 46 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens

röster eller	45 Ja och 166 Nej,
sammanräkningen visade	137 Ja och 212 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nejpropositionens innehåll.

Femte omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 89).

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må för inköp av egendomarna Säby, Bög, Knista och Väsby med underlydande fastigheter jämte annan mark för utökning av Järvafältet bevilja ett anslag under fjärde huvudtiteln av 1,300,000 kronor och därav på extra stat för år 1916 anvisa ett belopp av 768,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att därav under år 1915 förskjuta erforderligt belopp, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren avslagit Kungl. Maj:ts förslag om inköp av egendomarna Säby, Bög, Kni-

sta och Väsby med underlydande fastigheter jämte annan mark för utökning av Järvafältet. *Gemensamma omröstningar.*

(Forts.)

Sedan voteringssedlarna blivit avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 83 Ja och 127 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 96 Ja och 41 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens

röster eller 83 Ja och 127 Nej,

sammanräkningen visade 179 Ja och 168 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med japropositionens innehåll.

Sjätte omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 90).

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen å staden för överståthållarämbetet, i stället för det till avlöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm upptagna belopp, 12,200 kronor, från och med år 1916 såsom bidrag till avlöning åt den under andre stadsfogden i Stockholm lydande exekutionsbetjäningen anvisar ett belopp av 21,000 kronor samt till följd därav från och med år 1916 höjer det å riksstaten uppförda ordinarie anslaget till överståthållarämbetet från 97.822 kronor med 8,800 kronor eller till 106,622 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren avslagit Kungl. Maj:ts föreliggande proposition.

Sedan voteringssedlarna blivit avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 26 Ja och 183 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 66 Ja och 71 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens

röster eller 26 Ja och 183 Nej,

sammanräkningen visade 92 Ja och 254 Nej,

Gemensamma omröstningar. och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nejpropositionens innehåll.
(Forts.)

Sjunde omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 116).

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må medgiva, att till bestridande av kostnader vid framlidna Hennes Maj:ts Änkedrottning Sofias och framlidna Hennes Kungl. Höghet Änkehertiginnans av Dalarne begravningar och vad därmed äger sammanhang må tagas i anspråk det å första huvudtiteln för innevarande år till Hennes Kungl. Höghet Änkehertiginnan av Dalarne anvisade anslag å 28,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat icke bifalla förevarande proposition.

Sedan voteringssedlarna blivit avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 75 Ja och 135 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 88 Ja och 50 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens

röster eller	75 Ja och 135 Nej,
sammanräkningen visade	163 Ja och 185 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nejpropositionens innehåll.

Åttonde omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 117).

Den, som i likhet med första kammaren vill, att herr Erikssons i Grängesberg m. fl. ifrågavarande motion icke må av riksdagen bifallas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren i anledning av ifrågavarande motion beslutat,

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

dels att till envar värnpliktig, som enligt Kungl. Maj:ts brev till arméförvaltningen den 3 november 1914 inkallats för undergående av särskild reservbefälsutbildning, skall utbetalas förutom krigsavlönning och familjeunderstöd en ytterligare ersättning av 67 öre för dag under tjänstgöringstiden, dock att för den tid, sådan värnpliktig äger att tillgodoräkna sig avkortning å honom åliggande repetitionsövning, ingen ersättning må utgå;

dels ock för bestridande av ifrågavarande ersättning på extra stat för år 1916 under fjärde huvudtiteln bevilja ett förslagsanslag av 127,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1915 förskjuta för ändamålet erforderligt medel.

Sedan voteringssedlarna blivit avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 55 Ja och 155 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 85 Ja och 51 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens

röster eller	55 Ja och 155 Nej,
sammanräkningen visade	140 Ja och 206 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nejpropositionens innehåll.

Nionde omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 118).

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må medgiva, att av fjärde huvudtiteln allmänna besparingar må tagas i anspråk ett belopp av 48,000 kronor som bidrag till bestridande av administrationskostnader under åren 1915 och 1916 för Sveriges landstormsföreningars centralförbunds överstyrelse jämte dess verkställande utskott ävensom för till centralförbundet anslutna landstormsförbund och landstormsföreningar, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att icke bifalla förevarande proposition.

*Gemensamma
omröstningar.*
(Forts.)

Sedan voteringssedlarna blivit avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknings, och befanns att omröstningen utfallit med 80 Ja och 130 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 84 Ja och 52 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens

röster eller	80 Ja och 130 Nej,
sammanräkningen visade	164 Ja och 182 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nejpropositionens innehåll.

Tionde omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial nr 38, punkten 1).

Den, som i likhet med första kammaren vill, att 3 § i förordningen om krigskonjunkturskatt skall erhålla följande lydelse:

3 §.

För inkomst, som i 2 § sägs, utgår krigskonjunkturskatt under villkor:

a) att samma inkomst enligt årets taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt överstiger medeltalet av motsvarande inkomster, sådana de blivit beräknade vid taxeringarna till inkomst- och förmögenhetsskatt åren 1913 och 1914;

b) att den skattskyldige under året för inkomst- och förmögenhetsskatt taxerats till belopp, som, efter avdrag av däri ingående förmögenhetsdel, uppgår till minst 15,000 kronor; samt

c) att därjämte, vad angår inländskt aktiebolag och solidariskt bankbolag, bolagets för inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade inkomst dels överstiger 5 procent av bolagets kapital, sådant det vid taxeringen under året beräknats, och dels, beräknad i procent av bolagets kapital (inkomstprocenten), överstiger inkomstprocentens medeltal enligt de vid taxeringarna åren 1913 och 1914 gjorda uträkningar av procentens storlek; röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat, att 3 § i nämnda förordning skall erhålla följande lydelse:

3 §.

För inkomst, som i 2 § sägs, utgår krigskonjunkturskatt under villkor:

a) att samma inkomst enligt årets taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt överstiger medeltalet av motsvarande inkomster. sådana de blivit beräknade vid taxeringarna till inkomst- och förmögenhetsskatt åren 1913 och 1914;

b) att den skattskyldige under året för inkomst- och förmögenhetsskatt taxerats till belopp, som, efter avdrag av däri ingående förmögenhetsdel, uppgår till minst 10,000 kronor; samt

c) att därjämte, vad angår inländskt aktiebolag och solidariskt bankbolag, bolagets för inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade inkomst dels överstiger 5 procent av bolagets kapital, sådant det vid taxeringen under året beräknats, och dels, beräknad i procent av bolagets kapital (inkomstprocenten), överstiger inkomstprocentens medeltal enligt de vid taxeringarna åren 1913 och 1914 gjorda uträkningar av procentens storlek.

Sedan voteringssedlarna blivit avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 64 Ja och 149 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 71 Ja och 65 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens

röster eller	64 Ja och 149 Nej,
sammanräkningen visade	135 Ja och 214 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nejpropositionens innehåll.

Elfte omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial nr 38, punkten 2).

Den, som i likhet med första kammaren vill, att 8 § i förordningen om krigskonjunkturskatt skall erhålla följande lydelse:

8 §.

Krigskonjunkturskatt utgår med tolv procent av merinkomstens taxerade belopp; röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej:

Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat, att 8 § i nämnda förordning skall erhålla följande lydelse:

8 §.

Krigskonjunkturskatt utgår med följande procent av merinkomstens taxerade belopp:

Inkomstgrupp kr.	Skatteprocent	Inkomstgrupp kr.	Skatteprocent
1,000— 4,900	12	100,000—119,900	15 ¹ / ₄
5,000— 9,900	12 ¹ / ₄	120,000—139,900	15 ¹ / ₂
10,000—14,900	12 ¹ / ₂	140,000—159,900	15 ³ / ₄
15,000—19,900	12 ³ / ₄	160,000—179,900	16
20,000—24,900	13	180,000—199,900	16 ¹ / ₄
25,000—29,900	13 ¹ / ₄	200,000—219,900	16 ¹ / ₂
30,000—34,900	13 ¹ / ₂	220,000—239,900	16 ³ / ₄
35,000—39,900	13 ³ / ₄	240,000—259,900	17
40,000—44,900	14	260,000—279,900	17 ¹ / ₄
45,000—49,900	14 ¹ / ₄	280,000—299,900	17 ¹ / ₂
50,000—59,900	14 ¹ / ₂	300,000—319,900	17 ³ / ₄
60,000—79,900	14 ³ / ₄	320,000 och däröver	18
80,000—99,900	15		

Sedan voteringssedlarna blivit avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 61 Ja och 151 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 79 Ja och 59 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens

röster eller 61 Ja och 151 Nej,
sammanräkningen visade 140 Ja och 210 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nejpropositionens innehåll.

Tolfte omröstningen:

(enligt jordbruksutskottets memorial nr 70).

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må avslå såväl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 15,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att i mån av skedd utredning rörande de på rekognitionsskogshemmanen och de under bruk skatteköpta hemmanen befintliga och förutvarande åbors och lägenhetsinnehavares rättigheter av Kungl. Maj:t användas till beredande av rätts-hjälp åt sådana obemedlade och mindre bemedlade åbor och lägenhetsinnehavare, vilkas anspråk på grund av förenämnda utredning och i övrigt förekommande omständigheter anses skäligen böra påkalla rättslig prövning inför domstol eller annan behörig myndighet.

Sedan voteringssedlarna blivit avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 67 Ja och 142 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kam-maren samtidigt anställd, hade utfallit med 82 Ja och 53 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens

röster eller	67 Ja och 142 Nej,
sammanräkningen visade	149 Ja och 195 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överenstämmelse med nejpropositionens innehåll.

Trettonde omröstningen:

(enligt jordbruksutskottets memorial nr 71).

Den, som i likhet med första kammaren, vill, att riksdagen skall *dels* från och med år 1916 i den för domänstyrelsen gällande avlöningsstat uppföra ytterligare en första gradens tjänsteman med i statsrådsprotokollet angivna avlöningsförmåner samt tillika höja ej mindre anslagsposten till dylika tjänstemän med 4,000 kronor än även den i berörda stat uppförda anslagspost till arvoden åt amanuenser och biträden samt för byggnadsplaners granskning, flitpennin-gar åt extra tjänstemän och extra vaktmästare, vikariatsersättning samt tryckningskostnader från 43,700 kronor med 2,400 kronor till 46,100 kronor, till följd varav statens slutsumma kommer att höjas med tillhoppa 6,400 kronor och uppgå till 168,600 kronor;

dels godkänna de i statsrådsprotokollet gjorda beräkningar i fråga om övriga kostnader för domänstyrelsen under år 1916;

dels godkänna följande avlöningsstat för skogsstatens ordinarie personal, att tillämpas från och med år 1916:

Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)

Avlöningsstat för skogsstatens ordinarie personal.

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.	
1 överjägmästare	4,000	3,200	7,200	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
5 »	20,000	16,000	36,000	
1 »	4,000	2,800	6,800	
5 »	20,000	14,000	34,000	
1 jägmästare	2,300	3,000	5,300	
12 »	27,600	36,000	63,600	
1 »	2,300	2,800	5,100	
18 »	41,400	50,400	91,800	
1 »	2,300	2,600	4,900	
10 »	23,000	26,000	49,000	
1 »	2,300	2,400	4,700	} Efter 5 år kan lönen höjas med 400 kronor, efter ytterligare 5 år likaledes med 400 kronor samt efter än ytterligare 5 år ävenledes med 400 kronor.
6 »	13,800	14,400	28,200	
1 »	2,300	2,200	4,500	
9 »	20,700	19,800	40,500	
1 »	2,300	2,000	4,300	
46 »	105,800	92,000	197,800	
1 skogsingenjör	2,300	3,000	5,300	
6 »	13,800	18,000	31,800	
1 »	2,300	2,800	5,100	
4 »	9,200	11,200	20,400	
1 »	2,300	2,600	4,900	
5 »	11,500	13,000	24,500	
1 biträdande skogsingenjör . .	1,800	2,400	4,200	} Efter 5 år kan lönen höjas med 300 kronor.
4 »	7,200	9,600	16,800	
1 kronojägare	600	700	1,300	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter ytterligare 5 år likaledes med 100 kronor samt efter än ytterligare 5 år ävenledes med 100 kronor. Där bostadslägenhet saknas, utgår hyresersättning med 100 kronor.
171 »	102,600	119,700	222,300	
1 »	600	600	1,200	
101 »	60,600	60,600	121,200	
1 »	600	500	1,100	
174 »	104,400	87,000	191,400	
1 tillsyningsman	600	700	1,300	
56 tillsyningsmän	33,600	39,200	72,800	
Transport	—	—	1,309,300	

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

	Summa.
	1,309,300
<i>Respenningar.</i>	
5 överjägmästare (å 1,300 kr.)	6,500 kr.
3 » (å 1,100 »)	3,300 »
4 » (å 1,000 »)	4,000 »
37 jägmästare (å 900 »)	33,300 »
3 » (å 800 »)	2,400 »
27 » (å 700 »)	18,900 »
27 » (å 600 »)	16,200 »
11 » (å 500 »)	5,500 »
2 » (å 400 »)	800 »
18 skogsingenjörer (å 900 »)	16,200 »
5 biträdande skogsingenjörer (å 600 kr.)	3,000 »
172 kronojägare (å 250 kr.)	43,000 »
70 » (å 200 »)	14,000 »
49 » (å 150 »)	7,350 »
88 » (å 100 »)	8,800 »
70 » (å 50 »)	3,500 »
57 tillsyningsmän (å 250 »)	14,250 »
	201,000
<i>Hysesersättning.</i>	
12 överjägmästare för expeditionslokal (å 400 kr.)	4,800 kr.
305 kronojägare (å 100 kr.)	30,500 »
57 tillsyningsmän (å 100 »)	5,700 »
	41,000
Summa	1,551,300

Innehar jägmästare eller kronojägare boställe, skall boställets uppskattade avkomst avgå å indelningshavarens lön. Därest åt jägmästare, skogsingenjör eller biträdande skogsingenjör upplåtes bostadslägenhet, skall han vidkännas avdrag å lönen, motsvarande skälighyra;

dels förklara, att de villkor och bestämmelser, som nu gälla för åtnjutande av de i avlöningsstaten för skogsstaten för ordinarie befattningshavare upptagna avlöningsförmåner, skola vara gällande även i fråga om avlöningarna å den nya staten, därvid vad samma villkor och bestämmelser innehålla beträffande jägmästare skall äga tillämpning jämväl å skogsingenjör och biträdande skogsingenjör samt vad de innehålla beträffande kronojägare skall tillämpas även i fråga om tillsyningsman;

Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)

dels godkänna följande beräkningar i fråga om övriga kostnader för statens skogsdomäner under år 1916:

Ålderstillägg åt skogsstatens personal	kr. 114,000
pensionering av skogsstatens personal.	» 65,000
egentliga förvaltningskostnader, därav minst 150,000 kronor till avdikningar å kronans skogar i de norrländska lä- nen och i Kopparbergs län	» 7,019,900
	<u>kr. 7,198,900</u>

Avgår anslag för tillsyn å
enskildas skogar i lapp-
markerna och Särna soc-
ken med Idre kapellag

kr. 170,000

Avgår anslag för tillsyn å
enskildas skogar i Väster-
bottens och Norrbottens
läns kustland

» 102,400 kr. 272,400 kr. 6,926,500

dels godkänna de i statsrådsprotokollet gjorda beräkningar i fråga om kostnaderna för statens jordbruksdomäner under år 1916;

dels och såsom driftkostnader under år 1916 för statens domäner *förslagsvis* beräkna ett belopp av 8,878,500 kronor, att utgå av domänfondens avkastning, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, beslutat att:

dels från och med år 1916 i den för domänstyrelsen gällande avlöningsstat uppföra ytterligare en första gradens tjänsteman med i statsrådsprotokollet angivna avlöningsförmåner samt tillika höja ej mindre anslagsposten till dylika tjänstemän med 4,000 kronor än även den i berörda stat uppförda anslagspost till arvoden åt amanuenser och biträden samt för byggnadsplaners granskning, flitpenningar åt extra tjänstemän och extra vaktmästare, vikariatsersättning samt tryckningskostnader från 43,700 kronor med 2,400 kronor till 46,100 kronor, till följd varav statens slutsumma kommer att höjas med tillhoppa 6,400 kronor och uppgå till 168,600 kronor;

dels godkänna de i statsrådsprotokollet gjorda beräkningar i fråga om övriga kostnader för domänstyrelsen under år 1916;

dels godkänna följande avlöningsstat för skogsstatens ordinarie personal, att tillämpas från och med år 1916:

Avlöningsstat för skogsstatens ordinarie personal.

Gemensamma
omröstningar.

(Forts.)

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa	
1 överjägmästare	4,000	3,200	7,200	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
5 »	20,000	16,000	36,000	
1 »	4,000	2,800	6,800	
5 »	20,000	14,000	34,000	
1 jägmästare	2,300	3,000	5,300	Efter 5 år kan lönen höjas med 400 kronor, efter ytterligare 5 år likaledes med 400 kronor samt efter än ytterligare 5 år ävenledes med 400 kronor.
17 »	39,100	51,000	90,100	
1 »	2,300	2,800	5,100	
23 »	52,900	64,400	117,300	
1 »	2,300	2,600	4,900	
11 »	25,300	28,600	53,900	
1 »	2,300	2,400	4,700	
6 »	13,800	14,400	28,200	
1 »	2,300	2,200	4,500	
9 »	20,700	19,800	40,500	
1 »	2,300	2,000	4,300	
46 »	105,800	92,000	197,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 300 kronor.
1 skogsingenjör	2,300	2,600	4,900	
5 skogsingenjörer	11,500	13,000	24,500	
1 biträdande skogsingenjör	1,800	2,400	4,200	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter ytterligare 5 år likaledes med 100 kronor samt efter än ytterligare 5 år ävenledes med 100 kronor. Där bostadslägenhet saknas, utgår hyresersättning med 100 kronor.
4 » skogsingenjörer	7,200	9,600	16,800	
1 kronojägare	600	700	1,300	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter ytterligare 5 år likaledes med 100 kronor samt efter än ytterligare 5 år ävenledes med 100 kronor. Där bostadslägenhet saknas, utgår hyresersättning med 100 kronor.
201 »	120,600	140,700	261,300	
1 »	600	600	1,200	
101 »	60,600	60,600	121,200	
1 »	600	500	1,100	
174 »	104,400	87,000	191,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter ytterligare 5 år likaledes med 100 kronor samt efter än ytterligare 5 år ävenledes med 100 kronor. Där bostadslägenhet saknas, utgår hyresersättning med 100 kronor.
1 tillsyningsman	600	700	1,300	
26 tillsyningsmän	15,600	18,200	33,800	
<i>Respenningar.</i>				
5 överjägmästare (å 1,300 kr.)		6,500 kr.		
3 » (å 1,100 »)		3,300 »		
4 » (å 1,000 »)		4,000 »	13,800	
			Transport	1,317,400

Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)

		Summa
	Transport	1,317,400
44 jägmästare	(å 900 kr.) 39,600 kr.	
7 »	(å 800 ») 5,600 »	
27 »	(å 700 ») 18,900 »	
27 »	(å 600 ») 16,200 »	
11 »	(å 500 ») 5,500 »	
2 »	(å 400 ») 800 »	
6 skogsingenjörer	(å 900 ») 5,400 »	
5 biträdande skogsingenjörer	(å 600 kr.) 3,000 »	
202 kronojägare	(å 250 kr.) 50,500 »	
70 »	(å 200 ») 14,000 »	
49 »	(å 150 ») 7,350 »	
88 »	(å 100 ») 8,800 »	
70 »	(å 50 ») 3,500 »	
27 tillsyningsmän	(å 250 kr.) 6,750 »	185,900
<i>Hyresersättning.</i>		
12 överjägmästare	för expeditiionslokal	
	(å 400 kr.) 4,800 kr.	
335 kronojägare	(å 100 kr.) 33,500 »	
27 tillsyningsmän	(å 100 kr.) 2,700 »	41,000
	Summa	1,544,300

Innehar jägmästare eller kronojägare boställe, skall boställets uppskattade avkomst avgå å indelningshavarens lön. Därest åt jägmästare, skogsingenjör eller biträdande skogsingenjör upplåtes bostadslägenhet, skall han vidkännas avdrag å lönen, motsvarande skälig hyra.

dels förklara, att de villkor och bestämmelser, som nu gälla för åtnjutande av de i avlöningsstaten för skogsstaten för ordinarie befattningshavare upptagna avlöningsförmåner, skola vara gällande även i fråga om avlöningarna å den nya staten, därvid vad samma villkor och bestämmelser innehålla beträffande jägmästare skall äga tillämpning jämväl å skogsingenjör och biträdande skogsingenjör samt vad de innehålla beträffande kronojägare skall tillämpas även i fråga om tillsyningsman;

dels godkänna följande beräkningar i fråga om övriga kostnader för statens skogsdomäner under år 1916:

Ålderstillägg åt skogsstatens personal .	kr.	114,000
pensionering av skogsstatens personal .	>	65,000
egentliga förvaltningskostnader, därav minst 150,000 kronor till avdikningar å kronans skogar i de norrländska lä- nen och i Kopparbergs län	>	7,019,900
		<hr/>
	kr.	7,198,900

Avgår anslag för tillsyn å
enskildas skogar i lapp-
markerna och Särna soc-
ken med Idre kapellag kr. 170,000

Avgår anslag för tillsyn å
enskildas skogar i Väster-
bottens och Norrbottens
läns kustland > 102,400 > 272,400 kr. 6,926,500;

dels godkänna de i statsrådsprotokollet gjorda beräkningar i frå-
ga om kostnaderna för statens jordbruksdomäner under år 1916;

dels och såsom driftkostnader under år 1916 för statens domä-
ner *förslagsvis* beräkna ett belopp av 8,871,500 kronor, att utgå av
domänfondens avkastning.

Sedan voteringssedlarna blivit avlämnade samt en sedel avlagd
och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att
voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl
därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig, och
befanns att omröstningen utfallit med 60 Ja och 143 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som,
enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kam-
maren samtidigt anställd, hade utfallit med 89 Ja och 43 Nej,
vadan, då därtill lades andra kammarens

röster eller 60 Ja och 143 Nej,
sammanräkningen visade 149 Ja och 186 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat
i överensstämmelse med nejpropositionens innehåll.

§ 3.

Föredrogs konstitutionsutskottets utlåtande, nr 14, i anledning
av väckt motion om ändrad lydelse av 21 § 2 mom. i förordningen
om kommunalstyrelse på landet m. m.; och blev utskottets hemstäl-
lan därvid av kammaren bifallen.

§ 4.

Till avgörande förelåg nu jordbruksutskottets memorial, nr 73,
i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande utskottets

Andra kammarens protokoll 1915. Nr 89.

utlåtande nr 67 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående grunder för upplåtelse av vissa kronan tillhöriga vattenfall och strömfall m. m., ävensom två i ämnet väckta motioner.

*Ang. grunder
för upplåtelse
av kronan till-
höriga vatten-
fall m. m.*

I sitt utlåtande nr 67 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 173, med förslag till förordning angående grunder för upplåtelse av vissa kronan tillhöriga vattenfall och strömfall m. m. ävensom två i ämnet väckta motioner hade utskottet hemställt, att riksdagen med avslag å omförmälda motioner måtte för sin del antaga det förslag till förordning, som utskottets nämnda utlåtande innehöll.

Vid behandlingen av detta utlåtande hade kamrarna stannat i olika beslut.

Första kammaren hade nämligen bifallit utskottets hemställan oförändrad, varemot andra kammaren godkänt utskottets förslag med vissa ändringar beträffande 2 och 5 §§ i författningsförslaget.

I ändamål att sammanjämka de sålunda skiljaktiga besluten hemställde utskottet i förevarande memorial, att kamrarna — vardera med frånträdande av sina beslut beträffande 2 och 5 §§ i förslaget till förordning angående grunder för upplåtelse av vissa kronan tillhöriga vattenfall och strömfall — måtte besluta, att nämnda paragrafer skulle i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

2 § 1 mom. sista stycket.

Där så befinnes lämpligt, äger Kungl. Maj:t jämväl medgiva, att vattenfall, som icke är bebyggt eller som är bebyggt med kronan icke tillhöriga byggnader, utan hinder av vad här ovan i denna § är stadgat, må i en följd upplåtas på arrende för en tid av intill åttio år. Avser sådan upplåtelse längre tid än sextiofem år, äge arrendatorn ej i vidare mån, än i 7 § här nedan sägs företrädesrätt att få vattenfallslägenheten till sig ånyo upplåten.

5 § 1 mom.

Där vattenfallslägenhet, som avses i 1 §, upplåtes med vattenfallsrätt, skall vad i 2 § här ovan samt i 3, 5, 7—15 §§ av berörda kungörelse den 4 juli 1910 är föreskrivet beträffande arrende ävensom föreskrifterna i 20 § av samma kungörelse, sådan sistnämnda § lyder enligt kungörelsen den 22 juni 1911, äga motsvarande tillämpning, dock att upplåtelse av vattenfall, som icke är bebyggt eller som är bebyggt med kronan icke tillhöriga byggnader, må utan hinder av stadgandet i 2 § här ovan, ske för en tid av intill sjuttiofem år eller, med Kungl. Maj:ts samtycke, intill åttiofem år. Avser sådan upplåtelse längre tid än sextiofem år, äge nyttjanderättshavaren ej i vidare mån, än i 7 § här nedan sägs, företrädesrätt att få vattenfallslägenheten till sig ånyo upplåten.

Reservation hade likväl avgivits av herrar vice talmannen *D. Persson* och *Hage*.

D. Ang. grunder för upptäelse av kronan tillhöriga vattenfall m. m.

(Forts.)

Utskottets hemställan föredrogs, varefter

Herr *Hage* yttrade: Herr talman! Det är ju inte något vidare angenämt att behöva upptaga kammarens tid vid denna timme med att säga några ord, men jag skall fatta mig kort. Orsaken till att jag begärt ordet är den, att jag tillsammans med herr *Daniel Persson* avgivit en reservation mot det föreliggande sammanjämningsförslaget. Jag har avgivit den, utan att mina två partivänner inom utskottet haft tillfälle — såsom också synes på detta utskottsmemorial — att instämma i densamma, men det beror endast därpå, att genom något slags missförstånd de icke kommo att befinna sig i utskottet vid det tillfälle, då ärendet behandlades. Det är emellertid så, att samtliga tre socialdemokratiska utskottsmedlemmar äro eniga om att icke vilja vara med om denna kompromiss, eniga om att kammaren icke bör bifalla den framställning, som göres från utskottet.

Vi ha för vår del, då vi ansett det som en praxis och såsom en skyldighet för ett utskott att i sådana fall försöka åstadkomma en kompromiss, föreslagit en sådan men av annan innebörd än den här föreliggande. Men första kammarhögern har icke velat vara med om detta och då ha vi måst reservera oss. Jag skall inte gå in på skälen för denna vår ståndpunkt. Det torde icke ha någon större betydelse nu vid detta tillfälle. Jag inskränker mig därför, herr talman, till att yrka avslag på utskottets hemställan.

Med herr *Hage* förenade sig herr *Branting*.

Härpå anförde

Herr vice talmannen *D. Persson*: Herr talman, mina herrar! Det är riktigt såsom den förste ärade talaren anmärkte, att vi sökte sammanjämkning på en annan linje än den, som blev utskottets beslut. Vi sökte en sammanjämkning, som vi trodde mera skulle främja en lycklig lösning av denna fråga. Men då vi icke vunno gehör för vår uppfattning, ansåg åtminstone jag för min del mig lojalt böra böja mig, ty utskottet har ju grundlagsenlig skyldighet att söka få en sammanjämkning till stånd. Jag vill som min bestämda uppfattning säga, att det beslut, som denna kammare fattade uti förevarande fråga, skulle ha varit det klokaste och det bästa för båda parterna. Ingen kan hellre än jag önska att våra vattenfall så fort som möjligt bli utbyggda, men man bör därvid icke heller släppa önskemålet att tillgodose såväl vattenfallsinnehavarens som ock statens bästa.

Nu föreligger frågan i det skick, att det finns ingen möjlighet för denna kammare att kunna få sin åsikt igenom, och följ-

Ang. grunder
för upplåtelse
av kronan till-
höriga vatten-
fall m. m.
(Forts.)

aktligen kan inte heller jag med det förslag, som föreligger, få de bestämmelser igenom, som jag tror skulle vara lyckligast. Men jag måste, mina herrar, säga, att då jag är så angelägen om att få dessa vattenfall utbyggda, så vågar jag inte taga på mitt ansvar att yrka avslag utan nödgas yrka bifall till sammanjämningsförslaget under den bestämda förklaringen, att jag icke gör det med någon hänförelse. Men jag vågar uttala den förhoppningen, att detta i alla fall skall leda dit hän, att vi så fort som möjligt få dessa vattenfall utbyggda. Jag har endast velat säga detta.

Herr Lindhagen: Jag skall för min del be att få instämma i herr Hages förslag. Visserligen är det här en matematisk sammanjämkning, men en kammare brukar också, då den tycker att sammanjämkningen alldeles för mycket åsidosatt dess sakliga ståndpunkt avslå på själva sammanjämkningen. Nu är det på det sättet, att då kommittén hade enat sig, med undantag av en ledamot, om att icke gå längre än riksdagen förut bestämt sig för, har dock Kungl. Maj:t funnit anledning att i alla fall söka pressa fram upplåtelsestiden ytterligare utöver vad för närvarande gäller. Och det kan i sig självt icke göra så mycket att tiden är lång, bara under denna långa tid staten också bereder sig tillfälle att ändra upplåtelsevillkoren efter förhandenvarande förhållanden. Kungl. Maj:t har inte ägnat något intresse åt denna sak utan först under debatten har herr civilministern upplyst, att han trodde, att Kungl. Vattenfallsstyrelsen — »i nåder» kanske — sysslade med denna angelägenhet. Men själva kardinalpunkten, som det här gäller, har Kungl. Maj:t varken i propositionen eller på annat sätt försökt tillgodose genom bestämmelser i lagtexten eller åtminstone i motiveringen till densamma. Vid sådant förhållande kan man icke finna sig i att de enskilda intressena på detta sätt under allt längre tider skaffar sig besittningsrätt till statens egendomar — utan att staten under denna tid blir i tillfälle att få rimliga villkor. Då man framlägger saken i sådant skick och förhandlingarna skulle resultera i ytterligare medgivanden från andra kammarens sida, ifall detta betänkande skulle bifallas, ber jag, herr talman, att för min del få förena mig med herr Hage i det avslagsyrkande, han framställde.

Herr Palmstierna: Herr talman, mina herrar! Här går nu den ena dagen efter den andra och andra kammaren fattar det ena beslutet efter det andra i slapphetens och trötthetens tecken. Jag må väl säga, att det är en bedrövlig bild av den svenska riksförsamlingens lagstiftaregärning, att riksdagen behandlar ett ärende av denna beskaffenhet vid en tidpunkt, när alla äro stadda med kappsäckarna i handen för att giva sig iväg.

Jag vill för min del säga, att jag verkligen blev rätt överraskad att höra herr vice talmannens anförande nyss. Han står

antecknad som reservant *i går* på avslag, och så höra vi detta nu *i dag*, att han yrkar bifall till sammanjämkningen. Jag vill inte säga mera, än att papperet talar för sig självt.

Ang. grunder
för upplåtelse
av kronan till-
höriga vatten-
fall m. m.
(Forts.)

Det bör ju vara klarhet därom, att med det förslag, som de sakkunniga framlagt, avses full lösenskyldighet vid resp. tiders slut, även vid denna *längsta* tiden på 75 år utan ändring av avgiften. Jag vågar då för min del alldeles bestämt vidhålla min uppfattning, att produktionen gagnas härmed och icke endast det, utan om man här vill sträcka ut upplåtelse tiden längre, så gäller det inte *bara* spörsmålet om att få produktionen igång, utan då gäller frågan också att de enskilda skola få *obehörig* vinst på kronans bekostnad och att kronan avhänder sig sin dispositionsrätt till vattenfallen för onödigt lång tid.

Jag vet väl, att man vid ett beslut i denna fråga har att väga ansvar mot ansvar, men jag är för min del beredd, därest saken nu faller, att nästkommande är motionera — och jag hoppas då jämte herr vice talmannen — på den linje de sakkunniga förordat så att vi då få besluta i denna fråga. Det blir ett dröjsmål på några månader, men den saken kan i själva verket inte ha så stor betydelse. Jag vill även säga, att det förefaller mig näppeligen som om denna kammare vid en lugnare besinning, när man inte är i en sådan situation som denna, skulle vara beredd att gå på en upplåtelse fixerad på 85 år med samma grundavgift och ändå med skyldighet för staten att efteråt giva full lösen.

Herr talman! Jag vill för min del under sådana förhållanden, och då första kammaren icke velat taga emot den hand, som vi räckte ut, då vi erbjödo en annan, andra kammaren mera tillmötesgående kompromiss, uttala, att jag för min del finner det mest förenligt med samhällets intressen att avslå detta sammanjämningsförslag, och får jag därför, i likhet med herrar Lindhagen och Hage, yrka avslag å utskottets hemställan.

Herr Lindman: Herr talman, mina herrar! I motsats till den siste ärade talaren ber jag få säga, att jag känner mig mycket övertygad därom, att det är mest förenligt med samhällets intressen att i det skick ärendet föreligger bifalla sammanjämningsförslaget.

Jag vill erinra om att det även av motståndare till förslaget uttalats, att det är en matematisk sammanjämkning. Och så som den föreligger torde den ej kunna bli bättre. Däri ligger ett skäl till att denna kammare borde antaga detta förslag till sammanjämkning, då utskottet nu har funnit en sådan.

I själva saken ber jag endast få säga det, att herrarna veta, att de vattenfall, det här är frågan om, icke blivit utarrenderade med de bestämmelser, som nu finnas. Det har inte gått, ty ingen har vågat sig på det, utan vattenfallen stå obegagnade. Fastän dessa bestämmelser gällt i flera år, hava likväl icke ägarne till dessa s. k. processfall vågat sig på att arrendera dem

Ang. grunder
för upplåtelse
av kronan till-
höriga vatten-
fall m. m.
(Forts.)

på nuvarande villkor. Nu är det fråga om att utsträcka upplåtelse- tiden med en kortare tidsperiod, i syfte naturligtvis att därigenom söka möjliggöra ett sådant utarrenderande, vilket vi alla önska. Min tro är, att även om herrarna rösta för samman- jämningsförslaget, så blir det inte så många eller stora anlägg- ningar i alla fall, även med den tid, som här är ifrågasatt. Men sannolikheten blir dock något större, om vi taga sammanjämknings- förslaget, än om vi behålla den nuvarande upplåtelse- tiden. Och därför, herr talman, anhåller jag att kammaren ville bi- falla det sammanjämningsförslag, som här föreligger.

Herr vice talmannen D. Persson: Herr talman! Jag be- gärde ordet i anledning av herr Palmstiernas yttrande, då han tillät sig säga, att jag i går hade reserverat mig för avslag men i dag yrkar bifall till sammanjämnningen. Var står det någonstades, att jag yrkat avslag i den reservation, jag avgav? Det är en blank reservation. Jag sade i mitt första anförande, att jag velat gå på en annan sammanjämningslinje, liksom herr Hage, men att jag inte fick min vilja fram i det avseendet och att jag därför reserverade mig. Men det är något alldeles eget för herr Palmstierna, att han passar på vartenda tillfälle för att förvanska såväl vad jag sagt, som vad jag gjort. Jag vädjar till kammarens ledamöter, om de kunna finna, att jag i reserva- tionen uttalat mig för avslag å sammanjämnningen.

Herr Lübeck: Herr talman, mina herrar! Herr Palm- stierna yttrade sig här, som om han verkligen levde i den före- ställningen, att om nu detta sammanjämningsförslag går igenom, så kommer det att bli en förfärlig rusning efter de norr- ländska vattenfallen, och då skall det bli något alldeles under- bart, som skall hända. Jag är mycket ledsen att icke herr Palm- stierna under det arbete, som pågått i utredningen för denna sak har lyckats komma till klarare insikt om de svårigheter, som det gäller att övervinna däruppe i Norrland, och huru nödvändigt det verkligen är att det från denna kammares sida säges ett ord, som gör att de, som skola övervinna dessa svårigheter, först kunna övervinna den olust, som nu faktiskt måste behärska dem under de vanskliga förhållanden, som nu äro rådande.

Jag tror att det kanske icke är så många av de närvarande, som ha klart för sig, vad det egentligen gäller. Det gäller att träffa en anordning endast för dessa processfall, som eljest komma att ligga obyggda till dess processerna äro avgjorda. Nu veta herrarna litet var, att dessa processer hittills gått på det sättet, att kronan förlorat, att det sålunda befunnits vara orättmätiga anspråk, som kronan framfört. Men vatten- fallsägarna få likväl ligga och vänta till dess processerna äro avgjorda. Kan det vara för staten gänneligt att hindra dem att före processtidens utgång taga vattenfallen i bruk?

Jag ber att få i likhet med herr vice talmannen förklara, att

det är inte med någon som helst entusiasm, som jag för min del går att biträda sammanjämningsförslaget. Men jag vill dock uttala den förhoppningen, att det skall visa sig möjligt för företagsamheten att på basis av detta förslag kunna göra något däruppe i nordnen.

Ang. grunder för upplåtelse av kronan tillhöriga vattenfall m. m.

(Forts.)

Herr Branting: Herr Lindman framhöll, att denna sammanjämkning var så förträfflig, därför att den var det matematiska mediet med avseende på tiden mellan den av första kammaren och den av andra kammaren beslutade. Kan man komma till en bättre sammanjämkning? frågade herr Lindman.

Detta är väl dock ett besynnerligt resonemang. Enligt det skulle andra kammaren alltid vara förpliktad att frångå sin ståndpunkt mycket väsentligt, bara därför att man i första kammaren står på en helt annan linje, än den som är den allmänna här i kammaren. Och man skulle kunna från första kammarsidan pressa andra kammaren snart sagt huru långt som helst genom att hugga till riktigt ordentligt först. Jag tror, att vi litet var hajade till, när vi först sågo förslaget med de 95 åren. Men när sedan meningen är att komma upp till 85 år, så skall detta nu vara någonting som man ovillkorligen bör finna sig i. Då bör man verkligen fråga sig, om detta sätt att räkna med det matematiska mediet bör följas av andra kammaren.

Här framställer ju herr Lübeck saken så, som att egentligen blir det i alla fall icke någon angelägen önskan hos någon att begagna sig av de fördelar, som här skulle bjudas. Ja, det där sättet har man ju hört och känner till från den intressepolitik, som herr Lübeck här företräder och utvecklar, att det alltid skall framställas, som om statens erbjudande vore så ofantligt obetydligt, så att det blir just ingenting. Men för en gångs skull får jag säga, att verkligen herr Lübeck med hänsyn till de så ofta omtalade säregna förhållandena kan ha ganska rätti, att det icke blir några särskilt stora utbyggnader under de krigsmånader som återstå, även om andra kammaren skulle av trötthet godkänna detta sammanjämningsförslag. Det är väl antagligt, att dessa företags fortsatta utbyggnade blir någonting, som kommer att höra till det uppsving man möjligen kan vänta efter krigets slut, men att för ögonblicket företagsamheten väl är endast i ganska ringa mån inriktad på sådana affärer som det här är fråga om. Ur den synpunkten synes det mig vara alldeles klart, att andra kammaren icke kan göra någon synnerlig skada på minsta sätt ens ur enbar företagaresynpunkt genom att låta denna sak vila till början av nästa riksdag och då se till, om det icke kan vara möjligt för andra kammarsynpunkterna att pressas fram så pass mycket, att verklig hänsyn kan tagas till dem.

Jag skall icke vidare lägga mig i den efter min mening onödigt häftiga polemik, som herr vice talmannen förde, men nog må jag säga, att det även överraskade mig i mycket hög grad, att efter sedan man sett denna reservation det blev ett

Ang. grunder
för upplåtelse
av kronan till-
höriga vatten-
fall m. m.

(Forts.)

yrkande om bifall till den sammanjämkning, mot vilken reservationen just är avgiven. Här stå herrar Daniel Perssons och Hages reservationer precis lika, båda äro blanka, och så upplyses det här, att de haft alldeles olika innebörd. Det må ju vara förklarligt, om de i brådskan icke närmare utförts, men jag tror, att det är bra många som i likhet med mig trodde, att när de stått i kammaren förut på samma linje och sedan i utskottet stått emot en alltför långt gående sammanjämkning samt reserverat sig, så skulle de fortfarande båda stå kvar på samma linje.

Som saken ligger vore det säkert klokt, om andra kammaren vidhölle sitt beslut och därigenom sade ifrån att, med all hänsyn som bör visas den enskilda företagsamheten för att se sig själv till godo, men därigenom jämväl kunna bereda en ökning i det nationella välståndet genom det nya arbete som den kan öppna få vi ändå icke handskas så vårdslöst med statens tillgångar i det avseendet, att man låter pressa sig hur långt som helst. Det bleve ett ytterst betänkligt prejudikat för framtiden, om man går på en sådan väg. Jag yrkar avslag å sammanjämkningsförslaget.

Herr Hage: Herr talman, mina herrar! För att något närmare belysa herr Daniel Perssons ståndpunkt anser jag det vara lämpligt att här upplysa om, att herr Daniel Persson vid upprepade tillfällen antytt, att han för sin del skulle stå fast vid sin ståndpunkt. Det är väl dock en upplysning, som ställer herr Daniel Perssons uppträdande här i dag i en mycket egendomlig belysning.

Eftersom nu vid flere tillfällen antytt, att här finnes en så stor auktoritet som står på den linjen, att man skall gå längre med avseende på upplåtelse tiden, så bör det häremot ytterligare betonas, att det också finns en mycket vägande auktoritet, som står på den andra sidan, på vår d. v. s. reservanternas sida, nämligen statens vattenfallsdirektör. Om man också utgår ifrån att herr Lübeck och herr Hansen äro som auktoriteter lika betydande, så anser jag dock för min del, att andra kammaren har större anledning att fästa avseende vid, vad statens man har att säga än vad som förordas av en person, som är anställd i vattenkraftindustriens tjänst och där är avlönad tjänsteman, såvitt jag vet.

Man har ju gjort det påståendet, att orsaken till att inga utbyggnader skett, nästan uteslutande skulle vara dessa osäkra rättsägandeförhållanden och detta bristande tillmötesgående från statens sida. Jag vill då påpeka, att på sidan 31 i den kommittéutredning, i vilken även herr Lübeck deltagit, betonas uttryckligen först, att en av orsakerna till de minskade utbyggnaderna är mindre goda ekonomiska konjunkturer. Sedan står det talat om värmeteknikens och ångans utveckling. Och slutligen står det även talat om statens vattenfallspolitik och om osäkerhetstillståndet med avseende på äganderätten till vattenfallen. Men

det står omtalat först i tredje rummet. Och som även herr Lübeck skrivit under detta uttalande, så tycker jag, att detta dock är en upplysning, som bör giva kammaren åtskilligt att fundera på i detta fall.

Som jag ser saken, och tror att jag har anledning att se den, så finnes här bakom all denna agitation en beräknande politik hos denna väl organiserade vattenkraftsorganisation, som begagnar sig av detta faktum, att år efter år det icke skett några utbyggnader, och anger som skäl för detta sådana orsaker som kunna ha möjlighet att inverka på kammaren och förmå den till eftergifter. Syftet med den politiken är, att denna vattenkraftsorganisation på det sättet skall undan för undan kunna böja kammaren till det ena medgivandet efter det andra. Med hänsyn till sådana synpunkter och sådana åskådningar kan jag för min del icke stå på någon annan ståndpunkt än den, jag förut tillkännagivit. Jag yrkar fortfarande avslag på kompromissen.

Ang. grunder för upplåtelse av kronan tillhöriga vattenfall m. m.

(Forts.)

Herr Palmstierna: Ja, herr talman, det föreföll mig som om herr Lübeck anlog en något mästrande ton emot dem, som hade en annan uppfattning än han, och han beklagade, att de icke kommit till klarare insikt än de gjort. Jag vill då säga, att herr Lübeck är för mig icke någon auktoritet i dessa frågor. När man står i enskilda intressens tjänst och är deras representant — så måste man betrakta herr Lübecks ställning till vattenkraftföreningen — så har man så mycket mindre anledning att säga, att ens ord skall vara absolut avgörande. Jag kan med sådana förutsättningar icke betrakta honom som den avgörande auktoriteten i dessa frågor.

Så skulle jag vilja säga, att herr vice talmannen skall icke missförstå mig. Det var verkligen en fullt *uppriktig överraskning* för mig, att efter sedan han med reservation antecknat sitt ogillande av sammanjämkningen få höra honom yrka bifall till densamma. Jag hade icke alls någon avsikt att förvanska det ena eller det andra. Jag vill endast säga kammaren kort och gott det, att jag för min personliga del hade *all* anledning utgå ifrån, att den reservation, som här står antecknad jämte herr Hages, gällde *samma* sak som denna, nämligen avslagsyrkande. Och därmed må det vara nog sagt om den saken.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet von Sydow: Herr talman, mina herrar! Herr Branting varnade andra kammaren för att godtaga detta sammanjämkningsförslag och därigenom frångå den linje, för vilken kammaren uttalade sig för ett par dagar sedan. Jag undrar, om det är att riktigt ställa sakerna i sitt rätta ljus. Är det verkligen att frångå den linje kammaren uttalat sig för? Det kan icke här vara fråga om en principiell skiljaktighet. Det är icke fråga om att avhända staten någon rätt; det är icke fråga om huruvida man skall sälja vattenfallen å ena sidan eller om man å andra sidan skall utarrendera

Ang. grunder
för upplåtelse
av kronan till-
höriga vatten-
fall m. m.
(Forts.)

dem. Det är endast den frågan: skola vi utarrendera dem på något längre eller kortare tid? I det avseendet ha nu kamrarna fattat olika beslut, och vardera kammaren har i sammanjämningsförslaget fått giva med sig precis lika mycket. Slutligen gäller det endast: skola vi upplåta vattenfallen på 15 respektive 10 år längre tid än den tid andra kammaren uttalat sig för i förrgår? Det kan ju sålunda icke vara tal om att välja en helt ny linje.

Man måste se saken rent praktiskt, som jag tidigare sagt. När man visat olust att utbygga vattenfall i Norrland, att över huvud taget begagna sig av dem efter hittills gällande upplåtelsegrunder, då får man taga hänsyn till icke blott, att det visat sig olust att arrendera vattenfall, utan även att dessa vattenfall ligga så till, att industrien överhuvud taget varit synnerligen betänksam mot att tillgodogöra sig vattenfallen däruppe. Vi veta, att av övre Norrlands alla krafttillgångar endast ett par procent hittills utbyggets. Vad det betyder för Sveriges nationalekonomi ligger i öppen dag. Skall kammaren i dag för 10 respektive 15 års längre upplåtelse tid tveka att göra ett försök att åstadkomma bättre förhållanden? Jag tror, att det vore en oklok politik att säga nej och avvisa en inbjudan från industrien att utnyttja de norrländska vattenfallen. Jag vill uttala den förhoppningen, att andra kammaren skall visa sig behjärta det syfte man här avser att ernå och bifalla sammanjämningsförslaget.

Herr Hildebrand: Herr talman! Det har kommit in i diskussionen i dag ett par moment av övervägande personlig art, som knappast kunna främja ett sakligt bedömande av frågan. Herr Palmstierna angrep »den mästrande tonen» hos en ledamot, som här vill uppträda som auktoritet. Utan att det innebär något angrepp skulle jag nu bara vilja påminna om, att i sitt första anförande talade herr Palmstierna om att Kungl. Maj:t hade misslyckats, och första kammaren hade misslyckats; nästa år skall jag sade han, lägga fram en motion som skall lösa frågan!

Det synes mig vara litet egendomligt, att både herr Hage och herr Palmstierna så skarpt ha angripit herr Lübeck. Han är ju en person som skaffat sig stora insikter och erfarenheter inom ett visst mycket stort verksamhetsområde. Då skulle han icke kunna anses ha möjlighet att bedöma en sak objektivt eller komma fram med sakligt viktiga upplysningar, endast därför att han såsom naturligt är inom sitt verksamhetsområde tager sina inkomster. Hava herrarna verkligen tänkt på konsekvenserna? Om t. ex. en förtroendeman i en fackförening, som arbetat sig in i arbetarnas levnadsvillkor, då skulle han icke få komma med sakliga upplysningar angående dessa, endast därför att han har sin inkomst från denna fackförening. Jag tror, att detta sätt att förringa en persons sakskaäl icke är riktigt värdigt riksdagen och dess andra kammare. Låt sakskaäl stå emot sakskaäl. Man kom-

mer längst på det sättet. Jag tror, att man här bör se till, att doktrinarismen icke får för stor övermakt.

*Ang. grunder
för upplåtelse
av kronan till-
höriga vatten-
fall m. m.*

(Forts.)

Det är så, att kronan börjat processa om vattenfall, som äro i enskild ägo. De enskilda våga därför icke utbygga vattenfallen, och vattnet rinner utan någon nytta, medan stenkolsimporten växer år ifrån år. Riksdagen göres uppmärksam på detta, och fråga uppstår, att bereda vissa lättnader för ägarne av dessa vattenfall för att sätta dem i tillfälle att våga företaga något med vattenfallen och för att kunna göra det möjligt för bankvärlden och den finansiella världen i övrigt att komma med de stora kapital, som erfordras. Det visar sig då, att andra kammaren vill gå för litet till mötes, och intet vattenfall blir utbyggt. Det är således ett försök att gagna näringslivet, som misslyckats. Nu är det fråga om att göra något bättre, att taga ett steg till. Då är det olika meningar om, huru långt man skall gå till mötes, och kamrarna hava stannat vid olika beslut. Det sägs från de kretsar, där det kan bliva tal om att finansiera företagen, att andra kammarens beslut icke räcker till och att, om man icke går längre, dessa vattenfall fortfarande komma att rinna till ingen nytta. Den stora stenkolsimporten kommer icke att minskas, på den grund att något av dessa vattenfall blir utbyggt. Det är naturligtvis en ömtalig sak för andra kammaren att gå längre, men nog ställer man ändå bra små anspråk på denna kammare, då man som herr Branting säger, att om man nu avslår detta, så »gör andra kammaren icke någon skada». Jag hade hoppats, att vi i en så viktig fråga som denna skulle få ett beslut av kammaren, som *gjorde gagn* och icke blott medförde ett så negativt resultat, att det icke gjorde skada.

Ja, här måste man icke blott tänka på en del doktriner utan tänka på, huru man fortast skall få dessa vattenfall utbyggda.

Vi hava sett, hur svårt det varit att under kriget få in stenkol i landet. Man borde väl ändå känna, att nu måste här någonting göras. Det duger icke att skjuta undan denna fråga från riksdag till riksdag. Det är möjligt, att under krigstiden något arbete icke kommer att påbörjas, men det tar tid att planera arbetet och att känna sig för, om kapital finnes efteråt att få, och därtill lämpar sig just den nuvarande tiden alldeles utmärkt. De skäl, som anförts för att man nu bör skjuta undan saken, äro mycket litet bärkraftiga. Här gäller, synes det mig, om andra kammaren vill medverka till, att dessa vattenfall under processtiden kunna utbyggas, eller icke. Jag tror, att det vore önskvärt, om doktrinarismen icke finge draga majoriteteten med sig inom denna kammare.

Herr talman, jag ber att få tillstyrka bifall till utskottets förslag.

Herr Lübeck: Herr talman! Jag förmodar, att det är den gamla vanliga regeln, som här också gäller, att när sakska-len tryta, så tillgriper man de personliga.

Ang. grunder
för upplåtelse
av kronan till-
höriga vatten-
fall m. m.
(Forts.)

Det är mig motbjudande att ingå i något svaromål på de personliga uttalanden, som herr Palmstierna låtit undfalla sig. Jag har likväl ansett mig böra lämna upplysning därom, att Svenska vattenkraftföreningen är en intresseförening och icke någon ekonomisk sammanslutning samt att jag personligen icke har någon som helst ekonomisk vinning av mitt arbete i Svenska vattenkraftföreningen.

För mig personligen är det således ekonomiskt sett fullkomligt likgiltigt, om de norrländska vattenfallen i tio år till ligga outnyttjade. Men hur man kan stå till svars med att anse detta vara med statens intressen förenligt, skall jag be herr Palmstierna svara på. Jag vill icke göra det.

Jag vill upplysa om ett förhållande, som kanske kan vara av vikt för dem, som icke närmare satt sig in i denna fråga, och det är, att det i Norrland finnes åtskilliga vattenfall i enskild ägo, där staten icke ansett sig rimligtvis kunna framställa anspråk på äganderätt. Även dessa vattenfall hava visat sig ytterst svåra att få utbyggda, såsom statistiken nogsammt utvisar. Jag tillåter mig hemställa till var och en, som vill söka det rättvisa i denna fråga, om icke detta är ett betydelsefullt faktum, och om det icke är statens intressen, som tillvaratagas, när man vill ställa statens eller omtvistade vattenfall i möjligast lika ställning med dessa enskilda vattenfall, som nu kunna utan dessa upplåtelsegrunder utbyggas med full äganderätt, men ändå icke tagas i anspråk.

Herr Branting yttrade, att nu påginge kriget och att jag på den grund kanske finge rätt däri, att det icke blev så mycket gjort. Jag ber då att få erinra herr Branting om, att vi efter kriget komma att hava stor penningknapphet, att denna förordning är avsedd att gälla i 5 år, samt att det tillkommer Kungl. Maj:t att i varje särskilt fall bestämma, om ett vattenfall får upplåtas efter dessa grunder eller icke. Om man därtill, såsom väl herr Branting gör, utgår från att det under större delen av dessa år blir en regering, som till väsentlig del har den uppfattning, som han i detta fall företräder, så vill jag vädja till herr Branting, om ens ifrån hans utgångspunkt risken för staten i detta fall kan anses vara så synnerligen stor.

Herr Palmstierna: Min erinran till herr Lübeck framkallades därav, att han icke ansåg sig böra uteslutande med *sakskäl* möta mina erinringar utan kom med ett allmänt beklagande av, att man icke kommit till bättre insikt, d. v. s. herr Lübecks insikt, i denna fråga. Det torde då vara riktigt och lämpligt, att man ställer i full belysning, att herr Lübeck faktiskt, han må säga, vad han vill, ställt hela sin livsverksamhet i den enskilda vattenkraftsproduktionens tjänst. Detta *faktum*, som är bekant över hela landet, skall man icke söka bortresonera, och när så är förhållandet, får man värdesätta hans omdöme i denna fråga därefter.

Herr Hildebrand talade om doktrinarism. Jag tror för min del, att jag i mitt anförande visat, att ingen doktrinarism råder, och jag kan väl även yppa, att vid det första sammanträdet i sakkunnigkommittén var det *jag*, som föreslog hela detta lösningsförfarande, som är det centrala i detta spörsmål, nämligen att vederbörande får igen hela det förlag, som lämnats av banker m. m., och efter denna förklaring och med ett sådant förfarande vidhåller jag min bestämda uppfattning att man därmed gjort allt, vad produktionen kan begära för att komma igång.

Ang. grunder för upplåtelse av kronan tillhöriga vattenfall m. m.
(Forts.)

Det är andra hänsyn, som, så vitt jag kan förstå, måste här inträda, nämligen att man alltid mycket gärna ser, att vattenfallen upplåtas för avsevärd tid eller, som herr Lübeck ifrågasatt i sitt resonemang, för obegränsad tid. Detta är emellertid detsamma, som att påyrka, att staten borde bortskänka vattenfallen. Det är en åsikt, men det är icke *min* åsikt. Det måste finnas någon gräns, och här anser jag, att den lämpliga gränsen är uppdragen.

Jag tror att det skall vara ganska svårt att påvisa, att det finnes något land, där man går så långt, som vi sträckt oss till, nämligen en 5-årig upplåtelse-tid med full lösnings-skyldighet.

Herr Branting: Herr civilministern framhöll, att det icke skulle vara någon principiell skillnad mellan åren och han gjorde allt för att bagatellisera den skillnad, som består mellan vad andra kammaren uttalat sig för och det förslag till sammanjämkning, som nu föreligger.

Det är sant, att det endast gäller ett visst antal år, men dessa 10 à 15 år äro icke en så obetydlig del av den generations livstid, som det här kommer att gälla, och jag föreställer mig, att när den tiden kommer, förhållandena mycket väl kunna vara sådana, att man ångrar, att staten på detta ganska lättvindiga sätt släppt ifrån sig sin rätt, naturligtvis i bästa välmening, men i alla fall med ett ringa tillvaratagande av det allmännas intresse.

Hela vår historia om hur statens naturtillgångar bortslarvats är så pass varnande, att det förefaller mig, att redan detta skulle vara tillräcklig anledning för den nuvarande andra kammaren att icke med öppna ögon fortsätta på den vägen, även om man på sina håll lockar med att det icke blir så farligt.

Herr Hildebrand medgav själv riktigheten av vad jag tillät mig framhålla, att nämligen det icke finns någon sannolikhet för, att det under nuvarande krigstillstånd skulle bliva någon penningplacering i de norrländska vattenfallen. Men det kan göras vissa förberedelser, heter det, och det är ju alltid bra att hava sådana undangjorda. När man nu ändå medgiver, att det icke blir något av, varför är man då så angelägen om, att det just nu i riksdagens sista ögonblick skall pressas igenom en ytterligare eftergift utöver vad andra kammaren nyss velat medgiva? Det är detta, som jag icke kan fatta, och om man vill visa och har

*Ang. grunder
för upplåtelse
av kronan till-
höriga vatten-
fall m. m.*

(Forts.)

lyckats visa och fått herr Hildebrand med sig på att det icke rimligen kan praktiskt sett göra någon skada, att man uppskjuter detta beslut, förefaller det mig, att därmed är denna sak avgjord. Sedan är det endast en retorisk figur, när herr Hildebrand begär, att man icke skall nöja sig med, att beslutet icke skall göra skada, utan att det skall vara till gagn. Jag vågar tro, att det kan visa sig på längden vara till gagn, att andra kammaren nu står på sig och icke låter pressa sig så långt som helst i denna sammanjämkning.

Slutligen skall jag be att om herr Lübecks spekulationer i blivande regeringar få anmärka, att med sådant tager jag för min del ingen befattning, utan dessa kannstöperier må stå helt för herr Lübecks egen räkning.

Herr Lindman: Med det resonemang, som herr Palmstierna för, skulle icke några andra vara sakkunniga än yrkespolitici. En lantman skulle icke få tala om jordbruk, därför att om han begriper sig på jordbruk och talar i en jordbruksfråga, talar han i sitt eget intresse. En industriidkare får icke heller yttra sig i en industrifråga, därför att han begriper saken, och följaktligen är han intresserad. Men herr Palmstierna, yrkespolitikern, han är den enda, som begriper något. Det kunna vi hava såsom behållning av herr Palmstiernas yttrande i denna debatt.

Nu ligger saken så, att herr Palmstierna tydligen finner, att efter hans uppfattning sammanjämkningsförslaget har utsikt att gå igenom. Då måste här kastas in i debatten ett moment av personlig art, och då söker man här få en person misstänkliggjord, därför att han sysslar med och begriper dessa saker. Jag tillåter mig säga, att detta är icke värdigt utan det är vedervärdigt.

Herr Hildebrand: Jag har svårt att förstå herr Brantings uppfattning. Det är klart, att det behövs en längre tids förberedelse till stora företag, och om dessa förberedelser kunna vidtagas under en nära framtid före krigets slut och således innan pengar kunna anskaffas, är det en fördel. För övrigt har man icke någon förvisning om, att förslaget kommer att ligga bättre vid nästa riksdag. Det kan hända att kamrarna även då stanna i olika beslut, och om man också då får ett sammanjämkningsförslag, är det kanhända ingen, som blir nöjd med det. Det är tydligt, att herr vice talmannen här i dag känt ansvaret av att gå på ett avslag och därför ansett sig böra förorda bifall, och jag hoppas, att majoriteten inom kammaren vill följa honom.

Herr Rune: Jag begärde ordet i anledning av herr Brantings uttalande därom, att om man går på sammanjämkningsförslaget skulle man hava bortslarvat kronans rätt, såsom man

gjort förut många gånger. Jag vill erkänna, att jag tycker, att det är att använda ett bra olämpligt uttryck. Om det är så, att majoriteten här i kammaren har ansett, att ett mindre antal är borde bestämmas, och majoriteten i första kammaren ansett, att ett större antal är borde bestämmas, får man väl säga, att det är omöjligt att påstå, att om man tager det ena eller det andra antalet är, skulle detta vara att slarva bort statens tillgångar. Jag vill erinra om, att i denna kammare var det dock 85 ledamöter, som ansågo, att 95 är icke vore för mycket, under det att 100 ledamöter ansågo, att det vore lämpligt att taga 65 år. Det synes mig under sådana förhållanden fullständigt orimligt, om kammaren nu skulle förkasta detta sammanjämningsförslag och låta hela frågan falla, blott därför att det har uppstått tvist om det antal år, som borde bestämmas.

Jag ber att få yrka bifall till herr vice talmannens yrkande.

Herr Lindhagen: Den siste talaren har icke sinne för själva ämnets sakliga innebörd, utan för honom är det blott en sammanjämningsfråga, och då kan man ju förstå hans resonemang, ehuru detta yttrande från honom, likaväl som herr vice talmannens uttalande, icke bådar så synnerligen gott för den s. k. fruktbarande samverkan. Emellertid synes mig, att vi nu kunna gå till votering. Man har tillförne försummat att tillvarataga statens naturtillgångar, och så kommer man väl att göra i dag också.

Herr Zetterstrand: Jag är visserligen icke sakkunnig på detta område, men jag tror också, att jag kan säga, att jag icke heller är någon yrkespolitiker. Jag vill framlägga den enkla uppfattning jag har. Enligt min mening är vårt land lyckligt lottat däri, att det har mycket stora naturtillgångar, men vi hava däremot icke så synnerligen stora kapitaltillgångar. Därför har jag många gånger med vemod läst uppgifter om huru den ena miljonen efter den andra av svenska pengar har nedlagts i företag uti främmande länder, speciellt i vattenfall i Norge. Detta har skett, därför att i Norge äro vattenfallen så mycket lättare att utbygga. Genom att dessa vattenfall hava blivit utbyggda, har det på flera ställen i Norge uppstått välmående samhällen, och detta har främjat en lycklig utveckling. Jag missunnar icke Norge detta, men jag skulle hellre hava sett, att dessa tillgångar fått en motsvarande användning i Sverige, och för mig skulle det vara en glädje, om ett eller annat av dessa vattenfall möjligen skulle komma att utbyggas. Det skulle bli till stor fördel för Norrlands kultivering och för såväl statens som de enskildas ekonomi, och det skulle även komma att bereda arbetstillfällen i ganska stor utsträckning.

På dessa grunder och fränsett all politik ber jag, herr talman, att få yrka bifall till sammanjämningsförslaget.

*Ang. grunder
för upplåtelse
av kronan till-
höriga vatten-
fall m. m.*
(Forts.)

Ang. grunder
för upplåtelse
av kronan till-
höriga vatten-
fall m. m.
(Forts.)

Herr Palmstierna: Jag vill till herr Lindman säga, att han varken bör eller har rätt att lägga in i mina ord något, som jag *icke* avsett, och han kunde besparat sig själv sådana omdömen och tarvligheter, som han uttalat här. Men jag tillåter mig säga till kammaren något, som jag tror, att tiden kräver, att det blir sagt.

Det växer upp inom det svenska samhället *intresseorganisation* på *intresseorganisation*, och, som herr Lübeck nyss anförde, hans organisation är en intresseorganisation. Dessa stora, mäktiga sammanslutningar med sina tjänstemän, som företräda deras speciella ensidiga intressen, ha en sådan makt i samhällslivet, en sådan förmåga att påverka riksdagen och dess beslut, och de framträda bemantlade med en auktoritet, som i själva verket icke endast är sakkunskapens auktoritet, utan det är tillika intressets auktoritet, som vilar där bakom. I sakkunskapens förklädnad döljer sig intresset. Inför sådant väjer jag icke undan, herr Lindman må kalla det vad som helst, och jag vågar säga till den svenska allmänheten, att dessa intresseorganisationers makt får icke bli så stor, att även riksdagen böjer sig därför, utan måste vi väga sakskalet mot sakskalet och endast detta. Med detta vill jag för min del sluta denna debatt.

Herr Adelswärd: En ärad talare har nyss sagt, att han hört den åsikten uttalas, att man skulle kunna gå så långt, att man rent av skänkte bort statens vattenfall. Den, som fällde detta uttryck, var jag. Jag vill icke använda det uttrycket i det jag nu har att säga, men jag vill påpeka, att tanken är i alla fall icke så orimlig. Om det nu — vilket också erkännes — är ett mycket stort statsintresse, att dessa statens naturtillgångar, som ligga i vattenfallen, bli utnyttjade snabbare, än som nu sker, och man vidare vet, att det på grund av misstro och andra anledningar är mycket svårt att få nödigt kapital för att utnyttja dessa tillgångar, är det väl icke så orimligt eller oriktigt, att staten genom att underlätta villkoren befördrar detta stora statsintresse på det sättet, att man giver fördelaktigare villkor, så att utsikterna att få fallen snabbare utbyggda bliva större.

Jag vill göra en jämförelse. Det har ofta förekommit, att riksdagen beviljat subvention till enskilda företag, t. ex. ångbåtslinjer. Detta är en direkt uppoffring från statens sida för att få ett statsintresse genomfört. Om man nu har subventionerat ångbåtslinjer, är det då något så orimligt att man beviljar ett slags subvention för utbyggande av vattenfall, därest det visar sig nödigt att få detta statsintresse på detta sätt genomfört? Denna subvention kan icke gå till på annat sätt, än att man bereder fördelaktigare villkor för att få vattenfallen utbyggda.

Jag fäste mig i likhet med en annan talare vid ett uttryck i debatten för en liten stund sedan. Det var, att det är synnerligen beklagligt, att svenska statens naturtillgångar blivit bortslarvade. Jag vill instämma i detta. Det är ett faktum, att så

har varit förhållandet, och detta är högst beklagligt. Men jag ser saken så, att man kan ifrågasätta, huruvida man icke ånyo bortslarvar en naturtillgång, därest man icke underlättar villkoren för att få den stora naturtillgång, som ligger i vattenfallen, utnyttjad.

Ang. grunder för upplåtelse av kronan tillhöriga vattenfall m. m.
(Forts.)

Av denna anledning, herr talman, ber jag att få förorda bifall till det av utskottet framlagda sammanjämningsförslaget.

Efter härmed slutad överläggning framställde herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag å samma hemställan; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Då votering emellertid begärdes, blev nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i utskottets förevarande memorial nr 73, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren avslagit utskottets berörda hemställan.

Omröstningen utföll med 84 ja mot 65 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 5.

Härefter föredrogs och lades till handlingarna särskilda utskottets nr 2 memorial, nr 5, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande särskilda utskottets nr 2 utlåtande nr 1 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (hästutskrivningslag), dels ock i anledning av samma proposition väckta motioner.

§ 6.

Vidare föredrogs vart för sig:

bankoutskottets utlåtande, nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 5 och 6 §§ i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänsteinnehavares rätt till pension m. m.; och

bevillningsutskottets betänkande, nr 39, i anledning av väckt motion om sättet för eventuellt uttagande av medel till bestridande av ifrågasatt anslag till fältmässig utrustning av landstormen.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda utlåtande och betänkanden hemställt.

§ 7.

Ang. förslag
till lag om
talan i viss
ordning an-
gående rätt till
strömfall.

Till behandling upptogs härpå lagutskottets utlåtande, nr 55, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om talan i viss ordning angående rätt till strömfall, dels ock i ämnet väckt motion.

Genom en den 27 april 1915 dagtecknad proposition, nr 184, som hänvisats till lagutskottet, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bifogade, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag om talan i viss ordning angående rätt till strömfall.

Häriigenom förordnas som följer:

1 §.

Har vid skifte av by eller annat skifteslag uttrycklig bestämmelse icke givits angående strömfall, hörande till skifteslaget, må domstols prövning av frågan, huruvida strömfallet må anses tillkomma den fastighet, vilken stranden tillskiftats, eller utgöra skifteslagets gemensamma tillhörighet, påkallas såväl av ägaren till nyssnämnda fastighet efter stämning å skifteslagets övriga delägare som ock av dessa efter stämning å strandägaren.

Vad nu sagts äge motsvarande tillämpning, där vid klyvning eller styckning av fastighet uttrycklig bestämmelse om densamma tillhörigt strömfall icke meddelats.

2 §.

Har vid skifte, klyvning eller styckning av samfällighet, var- till hör strand vid strömfall, detta tillagts viss ägolott, stånde äga- ren av denna lott fritt att, där han vill vinna visshet, att kronan ej äger anspråk på strömfallet, efter stämning å kronan hos domstol begära prövning av dylikt anspråk. Har strömfallet ej ingått i del- ningen, tillkomme rätten att väcka talan, som nu sagts, samfällig- hetens delägare; och vare lag samma, där fråga är om by eller annan samfällighet, som ej i laga ordning undergått delning.

Där fastighet, till vilken hör strand vid strömfall, av ålder ut- gjort ett skifteslag för sig, vare fastighetens ägare berättigad att mot kronan föra talan, som i första stycket sägs.

3 §.

Är strömfall med eller utan strand för alltid avsöndrat, äge avsöndringens ägare den rätt till talan, som enligt 1 och 2 §§ till- kommer ägaren av stamfastigheten.

4 §.

Vad i denna lag stadgas om strömfall gälle ock beträffande så-

dan del av vattendrag, som beröres av anordningar för tillgodogörande av strömfall i vattendraget.

I samband med denna proposition hade utskottet till behandling förehått en i anledning av densamma av herr *Palmstierna* inom andra kammaren väckt motion, nr 241, vari hemställts, att propositionen icke måtte av riksdagen bifallas.

Utskottet hemställde, att ifrågavarande proposition icke måtte av riksdagen bifallas.

Vid utlåtandet voro emellertid fogade reservationer:

av herrar *Petersson* i Lidingö villastad, af *Ekenstam*, *Trana greve Spens*, *Gustafsson* i Örebro och *Westman*, vilka ansett, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition bort av utskottet tillstyrkas; samt

av herrar *Gezelius* och *Dahl*.

Efter föredragning av utskottets hemställan anförde

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet *Hasselrot*: Herr talman, mina herrar! Att det för vår industri och därmed också för hela vårt land skulle vara till synnerlig fördel, om de svävande frågorna om äganderätten till vissa strömfall bleve uppklarade, är uppenbart. Genom detta förslag har regeringen trots sig främja detta syfte, och detta utan förfång för annans rätt.

I förslaget har rätt till provokatorisk talan eller fastställesprocess medgivits emellan dels strandägarne och skiftesdelägare och dels skiftesdelägare och kronan. Vad det förra fallet beträffar, förefinnes enligt min mening redan nu i *allmänhet* en sådan rätt. För konsekvensens skull har detta emellertid uttryckligen fastslagits, och det har ansetts så mycket lämpligare att så göra, som våra underdomstolar i allmänhet torde visa obenägenhet mot att medgiva talan av förevarande art, och i allt fall vederberörande intressenter lära sakna kännedom om den rätt, som här förefinnes. Vad härefter angår den föreslagna rätten till fastställesetalan mot kronan, har utskottet icke funnit »påkallat att just vid en tid, då från kronans sida omfattande undersökningar blivt igångsatta för utredning av dess vattenrätt, ställa kronan i en särskild ogynnsam undantagsställning i förevarande avseende, varigenom utredningens planmässiga gång skulle kunna på ett synnerligen obekvämt sätt störas».

Härpå vill jag svara, att, så vitt jag förstår, de här uttalade farhågorna äro ogrundade med hänsyn dels till de utmärkt goda krafter, som för närvarande men sannolikt icke länge stå kronan till buds, och dels till den punkt, vartill utredningen kommit. I sistnämnda avseende skall jag be, i hopp om att det intresserar kammaren, få lämna följande meddelande:

»Enligt erhållna upplysningar har undersökningen om kro-

Ang. förslag
till lag om
talan i viss
ordning an-
gående rätt till
strömfall.

(Forts.)

Ang. förslag
till lag om
talan i viss
ordning an-
gående rätt till
strömfall.

(Forts.)

nans rätt till vattenfall numera slutförts beträffande alla strömfall i Norrbottens län med undantag av de fall, som finnas i gränsloderna mot Finland, vidare beträffande alla strömfall i Västerbottens län samt ifråga om ett stort antal fall i Västernorrlands, Jämtlands och Gävleborgs län; i avseende å sistnämnda tre län beräknas undersökningen bliva färdig före den 1 oktober 1915. Beträffande Kopparbergs län har undersökning ägt rum endast med avseende på de större strömfallen, varemot frågan om rätt till mindre fall i allmänhet ännu icke varit föremål för utredning. Vad angår södra delarna av riket har man undersökt, huruvida strandfastigheter invid strömfall övergått i enskild ägo genom skatteköp efter tillkomsten av Kungl. Brevet den 28 december 1822, samt, därest detta varit förhållandet, om och på vilket sätt förbehåll enligt nyssnämnda författning gjorts i skatteköpebrevet. Sistnämnda undersökning är dock ej avslutad. Vissa särskilda undersökningar hava därjämte verkställts beträffande fallen i Motala ström.

Rättegång har å kronans vägnar anhängiggjorts beträffande ett trettiotal strömfall. Av dessa rättegångar har en avgjorts av högsta domstolen till kronans förmån (ang. Fällforsen i Pite älv), en till kronans förmån avgjorts av hovrätten genom utslag som vunnit laga kraft (ang. Porjusfallet i Lule älv), en förlikts, innan målet ännu prövats av någon instans (Torpshammarsforsen i Gimån), några beträffande mindre fall avgjorts till kronans förmån genom häradsrätts utslag, som vunnit laga kraft, samt en (rörande Hissmoforsen i Indalsälven) likaledes slutligen avgjorts av häradsrätten, som ogillat kronans talan. Av övriga mål äro fem beroende på Kungl. Maj:ts prövning (ang. Krängedeforsarna och Tännforsen i Indalsälven, Betseleforsen i Ume älv, Burlidsfallet i Bure älv och Kamlungefallet i Kalix älv); 12 ligga i hovrätten (ang. Lanforsen, Bullerforsen och Tyttbofallet i Dalälven, Hagaströmsfallet i Gavleån, Hammarsforsen, Skärhällsforsen och Kattstrupeforsen i Indalsälven, Fällforsen och Klabböleforsen i Ume älv, Storsandsforsen m. fl. fall i Vindelälven, Flyforsen i Faxälven och Hedensforsarna i Lule älv); några mål hava ännu icke avgjorts av vederbörande häradsrätt (ang. Nygårds- och Stallforsarna samt delar av Älvkarlebyfallen i Dalälven, Gideåbacksforsen i Gide älv, Sörfors och Norrfors i Ume älv, Liggaforsen och Kalakårtje i Lule älv samt Myllykoski i Lina älv). Kronans talan har bifallits av underdomstolarna i ett av de mål, som äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning, och av häradsrätt i två av de i hovrätten liggande målen, i det ena av de sistnämnda dock endast delvis. I övrigt har kronans talan, såvitt den kommit under prövning, ogillats».

Herr Peters son i Lidingö villastad: Herr talman, mina herrar! Jag har vid betänkandet avgivit en reservation och jag har inom utskottet yrkat, att denna Kungl. Maj:ts proposition måtte tillstyrkas. Under åberopande av de skäl som i propositionen

nen anföras, och av det yttrande, som herr justitieministern nyss hållit här i kammaren, ber jag att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition, d. v. s. bifall till den reservation, som jag fogat vid utskottets betänkande.

Ang. förslag till lag om talan i viss ordning an- gående rätt till strömfall.

(Forts.)

Herr Pettersson i Södertälje: Herr talman! Såsom kammaren behagade finna av lagutskottets utlåtande, är det förslag, som föreligger till kammarens behandling, endast en del av ett större mera omfattande förslag, som ursprungligen utarbetats inom justitiedepartementet, men vilket större förslag av lagrådet slagits sönder, så att därav endast — för att använda samma uttryck, som användes i går — en spillra återstår, som nu förelägges riksdagen. Lagutskottet har ansett sig icke kunna tillstyrka bifall till detta förslag. Varför har utskottet ställt sig på den ståndpunkten? Jo, därför att utskottet anser, det icke vara lämpligt, att i en så viktig fråga som denna i ett väsentligt avseende föregripa avgörandet av frågan i dess helhet. Utskottet är nämligen av den övertygelsen, att om detta förslag bifalles, skulle det leda till att ett stort antal processer av ifrågavarande slag komme att anställas, och utskottet menar, att den nuvarande tidpunkten är mycket olämplig att just nu locka fram sådana processer. Varför är då den närvarande tidpunkten olämplig? Jo, vad först och främst beträffar äganderätten till strömfall i skiftad by, vilken fråga är av största betydelse för detta spörsmål, så är denna fråga för närvarande mycket omtvistad. Två motsatta åskådningar hava nämligen här gjort sig gällande. I händelse skifteshandlingarna icke bestämt utvisa, om vattnet är vare sig skiftat eller oskiftat, har inom högsta domstolen den meningen på senare tider gjort sig gällande, att vattnet skall anses skiftat på de olika lotterna, och att således var enskild strandägare skall anses vara ägare till sin del av vattnet. Lagberedningen har åter gjort gällande en motsatt uppfattning. I lagberedningen har man ansett, att under nämnda förutsättning vattnet skall anses oskiftat. Då således denna mycket viktiga principfråga för närvarande är omtvistad, har lagutskottet ansett, att det vore oriktigt att, innan densamma blivit av de lagstiftande myndigheterna avgjord, locka fram en mängd processer, för vilka denna fråga kan vara bestämmande. Och det synes så mycket mera olämpligt, som man har anledning antaga, att den högsta dömande myndigheten för närvarande hysar just den ena av dessa två motsatta meningar, vilka dock torde kunna försvaras båda två. Detta vad beträffar äganderätten enskilda emellan.

Vad beträffar frågan, huruvida äganderätten till vissa fall tillkommer kronan eller enskilda, är den saken icke heller på långt när klar. Såsom redan förut antytts, är frågan om kronans äganderätt föremål för en omfattande utredning, och vi ha ännu icke sett resultatet av denna. Det måste då, menar lagutskottet, vara olämpligt att just på detta stadium öppna möj-

Ang. förslag
till lag om
talan i viss
ordning an-
gående rätt till
strömfall.

(Forts.)

ligheten för ett stort antal processer, innan kronan haft tid att vederbörliegn utreda och styrka sin äganderätt.

Nu lämnade visserligen herr justitieministern i det anförande, han nyss höll, en ganska omfattande redogörelse för, huru det skulle stå till med frågan om kronans äganderätt till strömfall. I avseende å vad herr statsrådet sålunda anförde, får jag för min del säga, att det naturligtvis är omöjligt att genast avge något omdöme om vad det kan ha för betydelse för själva den föreliggande frågan. Jag vill emellertid nämna, att denna proposition kom under lagutskottets behandling i maj månad och den utredning, herr justitieministern nu i dag lämnat kammaren, icke varit för lagutskottet tillgänglig. Utskottet har sålunda icke varit i tillfälle att bedöma, vilken vikt man kan tillmäta densamma.

Slutligen må erinras, att det icke saknas möjlighet att redan nu få anställa sådan provokatorisk rättegång, som förslaget avser. Redan nu torde domstolarna upptaga ett yrkande om en sådan rättegång i fall, där ett påtagligt intresse av en sådan fastställsetalan föreligger. Under sådana förhållanden synes det finnas rätt goda skäl, som tala för att icke nu antaga en sådan lagstiftning, till vilken riksdagen nu inbjudes.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herrar *Palmstierna* och *Staaff*.

Herr *Lübeck*: Herr talman! Jag skall inte riva upp någon debatt om denna fråga, ehuru dess betydelse enligt min uppfattning har blivit i brådskan underskattad. Jag ber emellertid att tacksamt få notera, att den siste ärade talaren ställde sig sympatisk till själva saken och att han sålunda icke, i likhet med vad kanske på sina håll är fallet, skulle med tillfredsställelse se, att dessa processhistorier uppe i Norrland kunde hållas svävande så länge som möjligt och under tiden vissa inflytelser få göra sig gällande. Jag skall emellertid be att få yttra mig om en särskild punkt i lagutskottets betänkande, där jag finner följande: »Vad närmast angår den föreslagna rätten till fastställsetalan mot kronan, kan utskottet icke finna lämpligt eller av behovet påkallat att just, vid en tid, då från kronans sida omfattande undersökningar blivit igångsatta för utredning av dess vattenrätt, ställa kronan i en särskild ogynnsam undantagsställning i förevarande avseende, varigenom utredningens planmässiga gång skulle kunna på ett synnerligen obekvämt sätt störas.» Det var med dessa norrländska processer under deras första tid, åren 1910 till 1911, så, att man sannerligen icke kunde tala om att det rådde någon planmässighet i fråga om deras bedrivande. Det var snarare ett fullständigt virrvarr från kronans sida, när det gällde att klargöra, på vilka grunder kronan skulle framställa sina anspråk. Sedermera har emellertid — och det är väl det lagutskot-

tet syftar på — en viss planmässighet åstadkommits, i det att kronan processar om en del s. k. typfall och sedan låter alla vattenfall, som anses tillhöra en viss typ, ligga och vänta på utgången av typfallsprocesserna. Dessa typfallsprocesser är det ju i och för sig icke så mycket att säga om, men när man ser på verkningarna därav, kommer man till följande resultat. Om en person, som äger ett vattenfall, beroende på utgången av en typfallsprocess, vänder sig till vederbörande myndighet och anhåller, att kronan måtte processa med honom för att rättsfrågan skall bli klargjord, då har det inträffat, att vederbörande myndighet svarat ungefär så: »Nej, vi intressera oss icke för att processa om detta nu. Det får ligga och vänta, tills typfallet är avgjort.» Och när vederbörande vattenfallsägare insisterar, för att få klargjort om han har någon rätt eller icke, då får han det svaret, att han i så fall måste på förhand förbinda sig att betala sina rättegångskostnader, även om kronan skulle förlora processen. I ett annat fall har det inträffat — det gällde Hissmoforsen i Jämtlands län — att sedan kronan förlorat processen i häradsrätten, kronan avstod från att överklaga processen hos hovrätten endast på det villkoret, att vattenfallsägaren förklarade sig villig att själv vidkännas sina kostnader i häradsrätten, vilka dock blivit honom tilldömda där. Jag skulle nästan tro, att man kan säga, att kronan härvidlag i stort sett icke har framträtt såsom någon rättfärdighetens representant, och jag tror, att man skulle utan överdrift våga om detta förfaringsätt tillämpa vad lagutskottet här i en helt annan mening säger, nämligen att »ett dylikt förfarande får en rent odiös karaktär».

Ang. förslag till lag om talan i viss ordning angående rätt till strömfall.

(Forts.)

Herr Pettersson i Södertälje: Herr talman! Jag skall icke inlåta mig på att söka försvara det förfarande, som från kronans sida iakttagits i en del processer, som jag inte känner närmare till och varemot den näst föregående talaren riktat anmärkningar. Men jag skall bedja att få taga fasta på hans erkännande, att man från kronans sida på senare tiden visat verklig planmässighet i fråga om fullföljandet av ifrågavarande rättegångar och sökt få till stånd vissa typfall, i enlighet med vilka sedan åtskilliga andra kunna avgöras. Jag vill tillägga, att kronan icke endast har gjort detta, utan kronan har också satt i gång en stor rättshistorisk utredning angående kronans rätt till strömfall. Och denna utredning står, som bekant, under ledning av den nuvarande chefen för ecklesiastikdepartementet, vilken har en stor stab medarbetare till sitt föfogande. Detta är givetvis i hög grad ägnat att främja denna saks rationella och även slutliga lösning.

Om nu andra kammaren följer lagutskottet och avslår denna proposition, tror jag inte, att de, som intressera sig för denna fråga, böra betrakta en sådan utgång pessimistiskt och tro, att däruti ligger något bakslag för intresset, att få denna fråga snart och slutligt avgjord. Genom andra kammarens avslag på

Ang. förslag
till lag om
talan i viss
ordning an-
gående rätt till
strömfall.

(Forts.)

denna proposition torde endast få anses avgjort, att kammaren icke vill, att mindre delar av det stora vattenlagsförslaget skola lösbrutas från det hela och drivas fram till särskilt avgörande, och bakom detta ligger helt säkert den önskan, att det stora vattenrättsförslaget så snart som möjligt i dess helhet skall kunna föreläggas kammaren. Och denna ståndpunkt tror jag skall i sin mån vara ägnad att påskynda frågans slutliga och lyckliga avgörande.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad och herr talmannen givit propositioner å de därunder förekomna yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 8.

Anmäldes och godkändes sammansatta stats- och lagutskottets nr 2 förslag till riksdagens skrivelse nr 177 till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om skyldighet för vissa värnpliktiga att under år 1915 undergå landstombsbefälsutbildning.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes särskilda utskottets nr 1 memorial:

nr 5, med anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande utskottets utlåtanden nr 2 och 3 i anledning av dels Kungl. Maj:ts propositioner nr 78 och 79 med förslag till lag om skyddskoppypmpning m. m., dels ock med föranledande därav väckta motioner; och nr 6, angående avlöning åt utskottets tjänstemän och vaktbetjäning.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 1,27 e. m.

In fidem
Per Cronvall.